

Redengevende omschrijving gemeentelijke monumentenlijst

Bresstraat 5

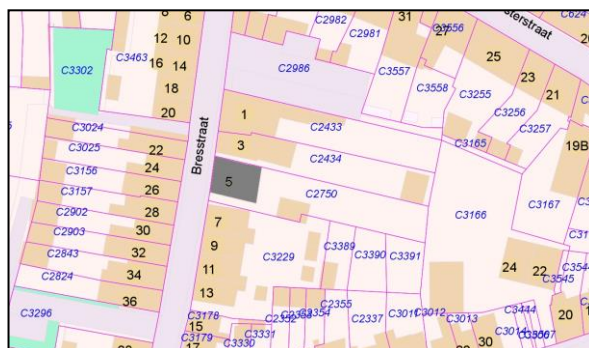
Monumentnummer : GM232

Straat : Bresstraat
Huisnummer : 5
Toevoeging : ---
Postcode : 6981 CA

Kadastrale aanduiding : Doesburg
Sectie : C
Nummer : 2750

Naam object : ---
Bouwjaar : 1622
Architect : nb
Oorspronkelijke functie : werkplaats/woonhuis
Huidige functie : woonhuis

Inventarisatie/beschrijving : dhr. J. Krijnen
Datum beschrijving : 12-3-2018
Datum aanwijzing : 29-01-2019.

Situering

Huis gelegen aan de Bresstraat in het noordelijk deel van de historische binnenstad van Doesburg. Het pand staat met de voorgevel aan de straat. Het huis grenst aan de achterzijde aan een diepe tuin, die onderdeel vormt van een groot, onbebouwd en groen binnenterrein.

Opbouw

Tussen twee haaks op de straat gelegen stegen, vrijstaand, deels onderkelderd pand met de nokrichting evenwijdig aan de straat en met een aangekapt achterhuis. Voor het huis ligt een natuurstenen stoep.

Historie

De Bresstraat maakt deel uit van de vroegste stadsuitleg uit de eerste helft van de dertiende eeuw. De straat vindt haar oorsprong in het kruispunt met Veerpoortstraat en Kosterstraat en functioneerde als kortste verbinding tussen de Roggestraat en Kloosterstraat, tot in de 19^e eeuw een relatief dun bebouwd deel van de binnenstad, waar panden stonden op ruime, diepe percelen. Deze situatie is wat betreft huis en tuin van Bresstraat 5 nog goed herkenbaar. Aan de achterzijde van het huis heeft ook een kleinschalige agrarische functie gezeten.

Beknopte bouwgeschiedenis

Bresstraat 5 is afgaande op de jaartalankers in de voorgevel in 1622 gebouwd. Uit deze tijd stammen zeker nog de voorgevel, rechter topgevel en intern de eiken kapconstructie.

In de negentiende is het pand verbouwd, waarbij de interieurindeling en afwerking werd gewijzigd en in de voorgevel grenen kozijnen met schuifvensters werden geplaatst. Mogelijk is toen ook de linker geveltop gesloopt ten behoeve van een dakschild. Tevens kan in deze periode de tuinmuur zijn gebouwd.

In de periode die volgde werden slechts ondergeschikte wijzigingen aangebracht.

In 1989 werd de eerste verdieping van het pand verbouwd en zijn dakramen geplaatst. Vervolgens zijn in 2006 de goot en dakpannen vervangen en is 2 jaar later de achtergevel gewijzigd. Meer ingrijpend was het verwijderen in 2012 van de opkamer rechts achter en het volstorten van de eronder gelegen kelder.

Exterieur

Voor de voorgevel ligt een smalle stoep van twee rijen basalttegels, aan de linkerzijde beëindigd met een gesmeed, kwartrond hekwerk, waarvan de buitenste rand is afgewerkt met vijf gesmede eikels.

De drie vensterassen brede voorgevel is geheel gepleisterd en heeft links de entree en rechts twee schuifvensters. De schuiframen hebben een wisseldorpel, de bovenramen met deelroede zijn recent vernieuwd, de onderramen zonder roeden zijn recent van dubbele beglazing voorzien en daarvoor aan de binnenzijde opgedikt. De kozijnen zijn voorzien van een luikspinning en hebben gepende verbindingen in de bovenhoeken die met een toognagel zijn gezekerd. Aan de onderzijde staan de kozijnen op een houten lekdorpel. Op de kozijnen zijn paumelles bevestigd, waaraan moderne houten luiken draaien. Het entreekozijn is op de hoeken voorzien van een kraal, heeft een vlakke voordeur met smalle verticale ruit in het midden. Boven een recht half een viervaks bovenlicht met blank glas-in-lood.

Meteen boven de muurdammen tussen de gevelopeningen zijn gesmede jaartalankers aangebracht die samen het jaartal 1622 vormen.

In de borstwering is boven de muurdam tussen de twee begane grond vensters een klein vierkant venster met gepende verbindingen en een vierruits draairaam aanwezig.

In het raam is blank kathedraalglas aangebracht. De gevel wordt afgesloten met een geprofileerde gootlijst op klossen die in 2006 is aangebracht. Boven de goot is het dakvlak belegd met opnieuw verbeterde oude holle pannen, waarin twee grote dakramen zijn geplaatst. Het dakvlak is tegen de geveltop van de rechter zijgevel gelegd.

De rechter zijgevel is in kruisverband, met handvorm baksteen gemetseld. Het is een tuitgevel met een schouderstuk aan de straatzijde en een aangekapt lessenaarsdak aan de achterzijde, hetgeen voor een knik in de daklijn zorgt en evenzo in de zijgevel. Het metselwerk kent alleen op de begane grond een recent ingebracht venster met klpraam in de bovenzijde. Rechts van het venster is in het metselwerk het bouwspoor van een dichtgemetselde kaarsnis aanwezig. De recent opnieuw gevoegde gevel heeft links een hoekoplossing met klezoortjes. De verdieping wordt gemarkeerd met een tweetal Y-vormige, gesmede muurankers. Twee vergelijkbare ankers zijn ter plaatse van de muurplaten aanwezig en hoger in de gevel een drietal gesmede staafankers. De gevelruggen zijn met gemetselde vlechtingen afgewerkt. Op de top staat een gemetselde, gepleisterde schoorsteen met vier uitstroomopeningen en een dekplaat. De linker zijgevel is geheel blind en gepleisterd. De tuitgevel is hier in het verleden afgetopt ten behoeve van een dakschild boven een zinken mastgoot.

De achtergevel maakt deel uit van aan aangekapt deel van het huis en is daarom relatief laag. Links en rechts zijn recent gemoderniseerde kozijnen aangebracht, rechts een viervaks kozijn met in het midden twee openslaande tuindeuren, geflankeerd door grote enkelruits ramen. Links in de gevel twee openslaande deuren, waar tot 2012 een kelderlicht met klein venster erboven was gesitueerd. De gevel is gepleisterd en wordt met een zinken mastgoot afgesloten. Het achterste dakvlak is met dezelfde pannen als aan de voorzijde belegd. In het steile achterste dakvlak van het voorhuis zijn twee grote dakramen aanwezig.

Tuinmuur

De diepe tuin achter het huis wordt aan de noordzijde begrensd door een lage, van handvorm baksteen en vormbaksteen gemetselde tuinmuur, die de gehele lengte van de noordelijke perceelsgrens inneemt. Om de twee meter is in de halfsteens muur een steens dikke poer opgenomen. Naderhand zijn hier schuin gemetselde poeren aan toe gevoegd. De muur is over de volle lengte met een rollaag van hele bakstenen afgedekt.

Interieur

Het pand is niet (meer) voorzien van een *kelder*.

De indeling op de *begane grond* bestaat uit een hal links, waarvan de vloer is belegd met grote plavuizen van grijze en zwarte natuursteen in een diagonaal gelegd dambordmotief. De woonkamer aan de straatzijde rechts is toegankelijk met een paneeldeur voorzien van architraaflijsten. De twee delen van de L-vormige woonkamer zijn met een segmentboog verdeeld. In het rechter deel van de kamer is in de hoek linksachter een moderne schouw opgenomen. De woonkamer wordt door twee schuifvensters van daglicht voorzien en is verder geheel modern afgewerkt. Behalve bij de vensters zijn geen oudere afwerkingen, dan wel een oude constructie, waargenomen. Rechts achter is recent een moderne badkamer geïnstalleerd, van daglicht voorzien door een modern vierkant kozijn met een vast onderraam en een laag en breed, klappend bovenraam.

Een paneeldeur met glas in het bovenvak, draaiend in een kozijn met architraaflijsten geeft vanuit de woonkamer toegang tot de keuken aan de achterzijde. De inrichting en afwerking van de keuken is geheel modern uitgevoerd. Rechts van de keuken geeft een historische doorgang met lijsten afgewerkt met een paneeldeur toegang tot een slaapkamer. Hier was tot 2012 een opkamer aanwezig met er onder een kelder. Deze is toen volgestort en de vloer gelijkgetrokken met de vloer van de keuken ernaast. Het oude vloerniveau van de opkamer is nog herkenbaar. In de kamer staat een eiken gebintstijl die behoort bij de ondersteuning van het aangekapte lessenaarsdak. In de gebintstijl zijn sporen aanwezig van korbeels, windschoren en op ooghoogte een verdwenen steekrij (tussen die horizontale balk en de vloer waren reppels ingestoken – vandaar de naam – waaraan koeien aan de hals vastgezet konden worden). De aanwezigheid van een steekrij maakt duidelijk dat hier pas in een later stadium een kelder met opkamer is gerealiseerd.

Vanuit de keuken geeft een moderne houten trap met een klein bordes toegang tot de *zolderverdieping*. Deze bouwlaag heeft een indeling met L-vormige overloop en drie kamers waarbij de kapconstructie geheel is afgetimmerd. De vier vertrekken worden elk door een modern dakraam van daglicht voorzien. Een klein luik op de overloop geeft toegang tot een niet beloopbare *vliering*.

Dit is een ongedeelde, open ruimte waar de eiken *kapconstructie* geheel in het zicht is. De beschoten constructie bestaat uit twee eiken dekbalkgebinten met krommers, die eiken sporengespannen ondersteunen. De gebinten zijn voorzien van gehakte telmerken, maar die zijn alleen op de niet-toegankelijke vliering zichtbaar. Met een holle guts zijn aan de straatzijde amandelvormige merken aangebracht, aan de tuinzijde met een rechte beitel, dan wel met de holle guts halvemaantjes, maar dat kon niet exact worden vastgesteld.

Tegen de binnenzijde van de rechter topgevel staat een schoorsteenkanaal dat in verband met de gevel – dus meteen tijdens de bouw van de gevel – is opgetrokken. Dit kanaal is ook op de zolderverdieping en op de begane grond aangetroffen en is dus in zijn geheel in het pand aanwezig.

De overloop op de zolderverdieping geeft ook toegang tot de lage zolder van het aangekapte achterhuis. Hier is te zien dat de twee hierboven beschreven kapgebinten staan op twee halve ankerbalkgebinten, waarvan de ankerbalken aan de straatzijde in de muur zijn opgelegd en aan de achterzijde zijn gepend in forse eiken stijlen. Met korbeels is de dwarsstabiliteit gegarandeerd. Voor stabiliteit in de lengte zorgt een gebintstijlplaat (die uit twee helften bestaat, met een schuine las met elkaar verbonden). Aan de linker zijde rust de plaat op een halve muurstijl, deze is aan de rechterzijde niet aangetroffen. In de ankergebintstijlen zijn de windschoren aan de onderzijde gepend en met houten toognagels gezekerd, aan de bovenzijde zijn deze met gesmede spijkers half gekeept tegen de achterzijde van de gebintplaten gespijkerd. Alle onderdelen zijn in eikenhout uitgevoerd.

Bouwdossiers

25-04-1989 verbouwen pand en isoleren en plaatsen velux ramen
04-07-2006 vervangen goot en dakpannen
03-07-2008 wijzigen achtergevelkozijn (tuindeuren vanuit de keuken)
Ca. 2012 verwijderen opkamer en vullen kelder

Literatuur

Haans, F.A.C., C.J.B.P. Frank, *Beschrijving Bresstraat 5 Doesburg*, 11-10-1990
(adviesnr. 170)

Waardering

Het pand dateert overwegend uit 1622 en heeft een duidelijk herkenbare bouwfase uit de 19^e eeuw. Het is tussen 1989 en 2018 een aantal malen verbouwd en gemoderniseerd, waarbij het verwijderen van de opkamer en volstorten van de kelder als een cultuurhistorisch verlies mag worden beschouwd. Vrijwel de gehele eikenhouten draag- en kapconstructie en de gevels zijn echter behouden gebleven, hetgeen in belangrijke mate bijdraagt aan een positieve cultuurhistorische waardebeoordeling. De aanwezige tuinmuur is een zeldzaam en goed bewaard voorbeeld van een historische, gemetselde tuinmuur die de tastbare begrenzing vormt van een ruim 200 jaar oude perceelsgrens.

Leidend voor de waardebeoordeling zijn de bewaard gebleven hoofdvorm en architectuur in combinatie met de ligging in de straatwand met naastgelegen brede drupstroken en de aanwezige, belangwekkende historische constructie.

Leidend voor de waardebeoordeling van de tuinmuur is de stedenbouwkundige en cultuurhistorische waarde.

Het pand Bresstraat 5 is van belang voor de gemeente Doesburg vanwege de architectuurhistorische, stedenbouwkundige en cultuurhistorische waarde. Het huis is architectuurhistorisch van belang als bewaard gebleven voorbeeld van een historisch huis van één bouwlaag met hoge kap in de Doesburgse binnenstad, met een duidelijk afleesbare historische gelaagdheid. Het huis is stedenbouwkundig van belang vanwege de markante en bepalende bijdrage aan de lokaal-topografische situatie en de bewaard gebleven brede drupstroken, alsmede de bewaard gebleven historische tuinmuur. Het huis is cultuurhistorisch van belang vanwege het voor Doesburg kenmerkende, gemengde type binnenstadshuis in een secundaire straat waarin aan de achterzijde ook een kleinschalige agrarische functie was ondergebracht.

De tuinmuur is stedenbouwkundig en cultuurhistorisch van belang als een zeldzaam en goed bewaard voorbeeld van een historische, gemetselde tuinmuur die fungeert als de tastbare perceelsgrens en ruim 200 jaar de begrenzing vormt van een diepe binnenstadstuin.